SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 1. junija 2006*

V zadevi C-169/05,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Cour de cassation (Belgija) z odločbo z dne 4. aprila 2005, ki je na Sodišče prispela 15. aprila 2005, v postopku

Uradex SCRL

proti

Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD),

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE),

* Jezik postopka: francoščina.

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J. Malenovský (poročevalec), J.-P. Puissochet, S. von Bahr in U. Lõhmus, sodniki,

generalni pravobranilec: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 19. januarja 2006,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Uradex SCRL A. Strowel in G. Berrisch, odvetnika,

– za Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD) in za Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE) E. Cornu in F. de Visscher, odvetnika,

– za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj z D. Del Gaizom, avvocato dello Stato,

– za švedsko vlado K. Wistrand, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti W. Wils, zastopnik,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. februarja 2006

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 9(2) Direktive Sveta 93/83/EGS z dne z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL L 248, str. 15, v nadaljevanju: Direktiva).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Uradex SCRL (v nadaljevanju: Uradex) in l'Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (v nadaljevanju: RTD) ter Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (v nadaljevanju: BRUTELE), v katerem družba Uradex predlaga, naj se članom združenja RTD, in zlasti družbi BRUTELE, naloži, naj prenehajo kabelsko retransmisijo izvedb, ki naj bi bile del njenega repertoarja.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V sedemindvajseti uvodni izjavi Direktive je navedeno:

„[…] kabelska retransmisija oddaj iz drugih držav članic [je] dejanje, zaobjeto z avtorsko pravico in v tem primeru tudi z avtorski sorodnimi pravicami; […] kabelski operater [mora] tako pridobiti dovoljenje od vsakega imetnika pravic za vsak del programa, ki se retransmitira; […] v skladu s to direktivo [naj se] dovoljenja dodelijo s pogodbo […]“.

4 V osemindvajseti uvodni izjavi Direktive je navedeno:

„[…] da bi se zagotovilo, da nemotenega delovanja pogodbenih dogovorov ne ovira intervencija zunanjih imetnikov pravic različnih delov oddaje, [je treba] z obveznim upravljanjem pravic s strani kolektivnih organizacij poskrbeti za izključno kolektivno izvajanje pravice, kadar to zahtevajo posebne lastnosti kabelske retransmisije; […] pravica kot taka ostaja nedotaknjena, le njeno izvajanje je do neke mere predpisano, tako da je pravico do dovoljenja kabelske retransmisije še vedno mogoče dodeliti […]“.

5 Člen 8(1) Direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da se pri kabelski retransmisiji oddaj na njihovem območju spoštujejo avtorska in sorodne pravice in da se takšna retransmisija odvija na podlagi individualnih ali kolektivnih avtorskih pogodb med imetniki avtorske pravice, imetniki sorodnih pravic in kabelskimi operaterji.“

6 Člen 9 Direktive, z naslovom „Izvajanje pravice kabelske retransmisije“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da se pravice imetnikov avtorske ali sorodnih pravic do podelitve ali zavrnitve dovoljenja kabelskemu operaterju za kabelsko retransmisijo lahko izvaja le preko kolektivne organizacije.

2. Kadar imetnik pravic uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, se šteje, da je kolektivna organizacija, ki uveljavlja pravice iste kategorije, pooblaščena za uveljavljanje njegovih pravic. Kadar pravice te kategorije uveljavlja več kot ena kolektivna organizacija, se imetnik pravic prosto odloča, katero od kolektivnih organizacij šteje za pooblaščeno za uveljavljanje njegovih pravic. Imetnik pravic iz tega odstavka ima enake pravice in obveznosti, ki izhajajo iz dogovora med kabelskim operaterjem in kolektivno organizacijo, ki šteje za pooblaščeno za uveljavljanje njegovih pravic, kot imetniki pravic, ki so to kolektivno organizacijo pooblastili […]

[…]“

Nacionalna ureditev

7 Člen 36, prvi odstavek, zakona z dne 30. junija 1994 o avtorskih in sorodnih pravicah (*Moniteur belge*, z dne 27. julija 1994, str. 19297, v nadaljevanju: zakon) določa:

„Če ni dogovorjeno drugače, izvajalec na producenta avdiovizualnega dela prenese izključno pravico avdiovizualnega izkoriščanja svoje izvedbe […]“

8 Člen 51 zakona, ki je vstavljen v oddelek z naslovom „Kabelska retransmisija“, določa:

„Skladno s prejšnjimi poglavji in pod spodaj določenimi pogoji imajo avtor in imetniki sorodnih pravic izključno pravico do dovoljenja kabelske retransmisije svojih del ali izvedb.“

9 V istem oddelku je člen 53(1) in (2) zakona v belgijsko pravo s podobnim besedilom prenesel člen 9(1) in (2) Direktive.

Spor o glavni stvari

10 Družba Uradex, kolektivna organizacija za uveljavljanje sorodnih pravic izvajalcev, je pri Tribunal de première instance de Bruxelles vložila predlog za ugotovitev, da s kabelsko retransmisijo izvedb izvajalcev, ki so del njenega repertoarja, brez njenega dovoljenja in torej ob kršitvi členov 51 in 53 zakona, družbe, ki so kabelski operaterji in članice združenja RTD, zlasti družba BRUTELE, kršijo sorodne pravice, ki jih uveljavlja družba Uradex. Poleg tega predlaga, naj se vsaki od teh zadevnih družb naloži, naj preneha kabelsko retransmisijo teh izvedb.

11 Ker je bil njen predlog zavrnjen, je družba Uradex vložila pritožbo pri Cour d'appel de Bruxelles.

12 Ker gre za avdiovizualne in neavdiovizualne izvedbe, je Cour d'appel sprva menilo, da če imajo kolektivne organizacije za uveljavljanje sorodnih pravic izključno pravico do dovoljenja ali prepovedi njihove kabelske retransmisije (v nadaljevanju: pravica retransmisije), ta pravica kljub temu obsega le pravice, katerih uveljavljanje je bilo preneseno na te organizacije.

13 Cour d'appel meni, da člen 53(2) zakona, ki prenaša člen 9(2) Direktive, ne določa, da taka kolektivna organizacija izvaja pravico retransmisije za izvajalce, ki nanjo niso prenesli uveljavljanja svojih pravic, kot to velja, upoštevajoč člen 53(1) zakona, za izvajalce, ki to so storili.

14 Člen 53(2) zakona naj bi določal le, da se za to organizacijo „šteje, da je pooblaščena za uveljavljanje njihovih pravic“, kar bi glede na pretežno zaupniško naravo tega uveljavljanja v praksi obsegalo predvsem pobiranje plačila nadomestila za te izvedbe in prenos tega nadomestila na imetnika teh pravic.

15 Poleg tega je Cour d’appel menilo, da družba Uradex v zvezi z avdiovizualnimi izvedbami, upoštevajoč člen 36 zakona, ne more izvajati pravice kabelske retransmisije, tudi če gre za izvajalce, ki so prenesli uveljavljanje svojih pravic na to organizacijo. Ta določba naj bi namreč postavila pravno domnevo, da je izvajalec svojo pravico retransmisije prenesel na producenta. Kolektivna organizacija pa deluje za račun izvajalcev, ki jih predstavlja, in nikakor ne more uveljavljati več pravic, kot jih imajo le-ti. Dovoljenje družbe Uradex naj bi bilo torej zahtevano le, če bi v skladu s členom 36 zakona ovrgla to domnevo, tako da bi izkazala obstoj dogovorov med zadevnimi izvajalci in producenti, ki bi izključevali prenos pravice retransmisije ali, v njihovi odsotnosti, če bi predstavljala producente avdiovizualnih del. Vendar v tem primeru ni tako.

16 Iz navedenega izhaja, da je Cour d’appel pritožbo razglasilo za utemeljeno le deloma. Po eni strani je ugotovilo, da je družba BRUTELE s tem, da je prenesla izvedbe, ki niso avdiovizualne, kršila sorodne pravice izvajalcev, ki so prenesli uveljavljanje le-teh na družbo Uradex, in je posledično naložila prenehanje teh retransmisij, če družba Uradex zanje ne da dovoljenja. Pritožbo je v preostalem delu zavrnilo.

17 Družba Uradex je vložila revizijo pri Cour de cassation, zatrjujoč, da kar zadeva najprej sorodne pravice, katerih uveljavljanja njihovi imetniki niso prenesli nanjo, iz člena 53 zakona in člena 9 Direktive izhaja, da se za to organizacijo ne šteje, da je pooblaščena samo za uveljavljanje, ki obsega le pobiranje nadomestila, temveč naj bi ji ti člani podelili tudi pravico retransmisije. Povrhu tega naj bi ta organizacija po

mnenju družbe Uradex uveljavljala tako pravico tudi, ko gre za avdiovizualne izvedbe, saj naj ti člani ne bi razlikovali med tem, ali je bila pravica retransmisije prenesena na tretjo osebo ali ne.

18 V teh okoliščinah je Cour de cassation prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je člen 9(2) [Direktive] treba razlagati tako, da kadar se za kolektivno organizacijo šteje, da je pooblaščena za uveljavljanje pravic imetnika avtorske ali sorodnih pravic, ki uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, ta organizacija ni pristojna za izvajanje pravic tega imetnika do podelitve ali zavrnitve dovoljenja kabelskemu operaterju za kabelsko retransmisijo oddaje, ker je pooblaščena le za uveljavljanje pravic tega imetnika s finančnega vidika?“

Vprašanje za predhodno odločanje

19 Iz člena 8(1) Direktive in njene sedemindvajsete uvodne izjave izhaja, da lahko kabelski operater retransmitira zadevne oddaje le, če na podlagi pogodb pridobi dovoljenje vseh imetnikov teh pravic, to pomeni tako tistih, ki so uveljavljanje svojih pravic prenesli na kolektivno organizacijo, kot tistih, ki tega niso storili. V zameno za to dovoljenje imetniki načeloma prejmejo nadomestilo.

20 Vendar pa je v interesu pravne varnosti, zato da so lahko kabelski operaterji prepričani, da so dejansko pridobili vse pravice, vezane na programe, ki se retransmitirajo,

in da bi se zagotovilo, da nemotenega delovanja pogodbenih dogovorov ne ovira intervencija zunanjih imetnikov pravic različnih delov oddaje, Direktiva v členu 9(1) določila, da lahko ti imetniki izvajajo kabelsko retransmisijo le prek kolektivne organizacije. Tako Direktiva omejuje število oseb, s katerimi se morajo kabelski operaterji pogajati, da pridobijo dovoljenje za retransmisijo, zlasti v zameno za plačilo nadomestila, s tem da spoštujejo avtorsko in sorodne pravice vseh imetnikov.

21 V takih okoliščinah člen 9(2) Direktive določa, da kadar imetnik avtorskih ali sorodnih pravic uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, se šteje, da je kolektivna organizacija, ki uveljavlja pravice iste kategorije, pooblaščena za uveljavljanje pravic tega imetnika. Tako ta določba le konkretizira pravilo iz člena 9(1) glede na posebne okoliščine takega imetnika.

22 Sicer pa, kadar določa, da se šteje, da je kolektivna organizacija pooblaščena za uveljavljanje „njegovih pravic“, člen 9(2) Direktive ne vključuje nobene omejitve, kar zadeva obseg tega uveljavljanja pravic imetnika. Tako iz njegovega besedila ne izhaja, da bi se tako uveljavljanje nanašalo le na finančni vidik teh pravic, pri čemer bi bila pravica retransmisije izvzeta.

23 Dalje, naslov člena 9 Direktive „Izvajanje pravice kabelske retransmisije“ izraža, da se vse določbe tega člena nanašajo natančno na to pravico.

24 Vendar je treba dodati, v okoliščinah spora v glavni stvari, da, kot je navedeno v osemindvajseti uvodni izjavi Direktive, ta ne nasprotuje dodelitvi pravice retransmisije. Ta dodelitev pa lahko temelji tako na podlagi pogodbe kot na podlagi pravne domneve. Torej Direktiva ne nasprotuje temu, da avtor, izvajalec ali producent na podlagi nacionalne določbe, kot je člen 36, prvi odstavek, zakona, izgubi status „imetnika“ te pravice v smislu člena 9(2) Direktive, kar ima za posledico pretrganje vsake pravne vezi, ki na podlagi te določbe obstaja med njim in kolektivno organizacijo.

25 Upoštevajoč navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 9(2) Direktive razlagati tako, da kadar se za kolektivno organizacijo šteje, da je pooblaščena za uveljavljanje pravic imetnika avtorske ali sorodnih pravic, ki uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, je ta organizacija pristojna za uveljavljanje pravic tega imetnika do podelitve ali zavrnitve dovoljenja kabelskemu operaterju za kabelsko retransmisijo oddaje, in zato uveljavljanje pravic tega imetnika s strani te organizacije ni omejeno na finančni vidik teh pravic.

Stroški

26 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 9(2) Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo je treba razlagati tako, da kadar se za kolektivno organizacijo šteje, da je pooblaščena za uveljavljanje pravic imetnika avtorske ali sorodnih pravic, ki uveljavljanja svojih pravic ni prenesel na kolektivno organizacijo, je ta organizacija pristojna za uveljavljanje pravic tega imetnika do podelitve ali zavrnitve dovoljenja kabelskemu operaterju za kabelsko retransmisijo oddaje, in zato uveljavljanje pravic tega imetnika s strani te organizacije ni omejeno na finančni vidik teh pravic.

Podpisi